

Webinaari opinto-ohjaajille 27.2.2026

Opintoseteliä koskeva hallituksen esitysluonnos on lausuntokierroksella Lausuntopalvelu.fi:ssä:
<https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/Participation?proposalId=98324086-f916-49cc-a305-72d1602747e1>

Tilaisuudessa esitetyt kysymykset

Miten varmistetaan, että avoimiin korkeakouluopintoihin on riittävästi paikkoja ja resursseja järjestää opetusta koulutusohjelmissa, joita nuoria kiinnostaa ja jonka kursseihin he haluaisivat käyttää Opintoseteliä?

- On myös korkeakoulujen edun mukaista tarjota avointa korkeakouluopetusta mahdollisimman monipuolisesti ja nuorille kohdennetusti. Näin korkeakoulut saavat motivoituneita opiskelijoita, joilla on jo opintopisteitäkin suoritettuna.

Onko hakija oikeutettu opintoseteliin, mikäli hakee korkeakoulupaikkaa erillishaussa, mutta ei saa sitä? Tämä koskee esim. toisen asteen väyläopiskelijoita.

- Opintosetelin saaminen edellyttää yhteishaussa hakemista. Yhteishaussa on tarjolla kattavin opintotarjonta korkeakouluihin. Hakuvelvoitteen täyttämiseksi riittää, että hakee vain yhteen hakukohteeseen yhteishaussa. Aina saa hakea myös erillishauissa lisäksi.

Myönnetäänkö opintoseteliä myös jo yhden korkeakoulututkinnon suorittaneille (esim. ulkomailla tutkinnon suorittaneet)?

- Opintoseteli myönnetään ensimmäisen II asteen tutkinnon kokeiluaikaraamissa alle 29-vuotiaana suorittaneille.

Voivatko ulkomailta muuttaneet opiskelijat, jotka ovat toisen asteen koulutuksessa ja kuuluvat tähän ikäryhmään, mutta joilla on jo kotimaassaan suoritettu korkeakoulututkinto, saada setelin?

- Ulkomailla suoritettu korkeakoulututkinto ei ole este. Mutta edellytys on se, että suorittaa Suomessa ensimmäisen toisen asteen tutkintonsa alle 29-vuotiaana määritellyllä setelikokeilun ajanjaksolla.

Seteliin ovat oikeutettuja 30.6.2028 mennessä toisen asteen tutkinnon suorittaneet. Huomioiko aikataulu IB-tutkintoa suorittavia?

- Kysymys huomioidaan jatkovalmistelussa.

Voiko opintosetelin käyttää kansanopiston kautta suoritettaviin avoimiin korkeakouluopintoihin?

- Vapaa sivistystyö tarjoaa avoimia korkeakouluopintoja korkeakoulujen kanssa tehtyihin sopimuksiin perustuen. VST:n tietojärjestelmissä on haasteita, mutta sopimuskorkeakoulun kautta Opin.fi-alustalle tuotu korkeakoulun opintotarjonta on opintosetelillä käytettävissä maksuttomasti.

Ammatillisen väylä todistusvalinnan kautta on todella tiukka, ja mahdollinen vain AMK-koulutukseen. Pisteet nousevat todella paljon korkeammiksi kuin lukiokoulutuksen kautta. Toivoisin tähän muutosta, ehkä ei erillisiä hakuklustereita?

- Edetessämme kohti 50 % koulutustasotavoitetta on entistä tärkeämpää, että väylä ammatillisesta koulutuksesta korkeakouluihin toimii.

Rahoitusmallit ohjaavat nopeaan valmistumiseen tavoiteajassa. Oppiminen ja korkeakouluopintojen vaativien kokonaisuuksien hallinta voi kuitenkin vaatia aikaa. Olisiko jatkossa rahoitusmalleissa syytä kiinnittää huomiota myös oppimisen laatuun ja sitä kautta varmistaa valmistuneiden faktinen osaaminen?

- Korkeakoulujen rahoitusohjauksen uudistuminen kytkeytyy käynnissä olevaan korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visio 2040 -valmisteluun. Työ alkaa tämän vuoden aikana. Nykyiset rahoitusmallit ovat voimassa ainakin vuoden 2028 loppuun.

Miten mitata oppimisen laatua? Arvosanoilla? Nousevatko numerot sitten :)

- Laadun mittaaminen ja kannusteet laatuun ovat korkeakoulujen ohjauksen keskiössä.

Koulutustason nostamiseksi ei riitä, että avataan ovia korkeakouluun. Pitää myös huolehtia, että korkeakouluilla on riittävät resurssit tukea kasvavaa opiskelijajoukkoa. Muuten vaarana on, että kasvava opiskelijaporukka ei pysy mukana ja koulutustaso ei nouse. Millä tavoin huolehditaan korkeakoulujen riittävistä resursseista tukea suurempaa opiskelijajoukkoa?

- Hallitus on osoittanut opintosetelikokeiluun 57 milj. euron lisämäärärahan, jolla pystytään tarjoamaan toisen asteen koulutuksesta valmistuneille maksuton 30 opintopisteen opintoseteli avoimeen yliopistoon tai avoimeen ammattikorkeakouluun sekä opintoihin kytkeytyvät ohjauspalvelut.

Koulutustason nostamisen yhteydessä, tulee myös eteen se, että kaikki hakijat eivät ole opiskelukykyisiä (viitaten tutkimustietoon, jossa jopa 20–25 % nuorista kärsii mielenterveyden häiriöistä) tai opiskelujen aikana tulee tällainen tilanne. Tälläkin hetkellä tilanne on esimerkiksi henkisen hyvinvoinnin haasteissa se, että opinto-ohjaajan tukemana opiskelija on saanut hoitosuhteen YTHS päähän kuntoon. Tuleekin eteen, että opiskelukykyä ei olekaan. Korkeakoulussa voi olla poissaolevana tällöin, jotta opiskeluaika ei etene. Mikä on se todennäköisyys, ja opiskelijan mahdollisuus siihen, että hän oikeasti jäisi poissaolevaksi? Jos hän on juuri saanut vihdoin hoitosuhteen käyntiin? Tällöin nykyinen mittaristo ei tue tilannetta. Eikä kenties yhteiskunnan rakenteet mielenterveyden hoitoon pääsyssä. Onko siis tosiaan resurssit olemassa korkeakouluissa huomioitu? Onko tarkasteltu mikä on todellinen meidän nuorten jaksaminen ja motivaatio korkeakouluopiskeluihin? Minkälainen sukupolvi on kyseessä? Millaista tulevaisuuden ohjaus tulisi olla? Mitkä kaikki muut rakenteet tulisi ottaa huomioon, jotta ne tukisivat tätä korkeakoulutason nostoa?

- Opintosetelikokeilun yksi päätavoitteista on tukea nuoria siirtymävaiheessa korkeakoulutukseen mahdollistamalla maksuton tutustuminen korkeakouluopintoihin ja vähentämällä siten nuorten kokemaa kuormitusta. Mahdollisuus suorittaa avoimia korkeakouluopintoja pitää nuoret korkeakoulutuksen piirissä ja antaa onnistuessaan myönteisiä kokemuksia korkeakouluopinnoista ja omista opiskelun edellytyksistä. Mahdollisuus suorittaa korkeakouluopintoja tukee myös nuorten tulevaisuususkkoa. Mahdollisuus suorittaa avoimia korkeakouluopintoja maksuttomasti parantaa korkeakoulutuksessa tarvittavia opiskeluvalmiuksia.
- Opintoseteli oikeuttaa myös opintojen suorittamiseen ja korkeakouluopintoihin hakeutumiseen liittyvään ohjaukseen. Tarkoituksena on, että korkeakoulut tarjoavat opiskelijoille sekä läsnä- että etäohjausta sekä erilaisia yhteisöllisyyttä vahvistavia toimia. Korkeakoulujen ohjaus tukee opintojen suunnittelua, sujumista ja hyvinvointia. Ohjaukseen voi sisältyä myös mm. opiskelijan kasvuun liittyvää eri elämänvaiheissa tukemista ja urasuunnitteluun liittyvää ohjausta. Kokonaisvaltainen ohjaus koulutusorganisaatioissa ottaa huomioon kaikki kolme ohjauksen aluetta: opiskelun ohjauksen, ammatin- ja uravalinnan ohjauksen sekä persoonallisen kasvun ja kehityksen tukemisen.

Voiko opintoseteliä käyttää useisiin eri alojen opintoihin?

- Kyllä voi käyttää.

Miten käytännössä nämä opintosetelit hoidetaan -> miten huomioidaan oppilaitoksille tuleva lisätyö? Miten seteleihin kytkettävä opinto-ohjaus organisoidaan ja millä rahoituksella?

- Opintoseteliä on valmisteltu yhteistyössä korkeakoulujen kanssa. Setelille on varattu resurssit ja korkeakoulut ovat sitoutuneita avoimen korkeakouluopetuksen ja ohjauksen järjestämiseen.

Todennäköisesti lukiosta vasta valmistuneet tulevat hakemaan opinto-ohjaajan tukea tutulta lukion opinto-ohjaajalta ja toivoisin, että tämäkin otettaisiin huomioon resurssoinnissa ja ohjeistuksessa.

- Toisen asteen nykyinen jälkiohjaus mahdollistaa nuorelle kääntymisen tutun opinto-ohjaajan puoleen. Nuorella on opintoseteliä käyttäessään oikeus myös korkeakoulujen ohjauspalveluihin. Ohjauksessa yhteistyö toisen asteen ja korkeakoulujen ohjausammattilaisten kesken on tärkeää.

Osa oppivelvollisista suorittaa opintoja vankilasta. Miten oppivelvollinen tekee yhteishaun, kun oppivelvollisen pitää laittaa yhteishakuun sähköposti. Paikka otetaan vastaan sähköpostin kautta. Rise rajoittaa nettiyhteyden käyttöä. Miten varmistetaan, että vankilasta käsin nuori pystyy tekemään yhteishaun ja ottamaan myös paikan vastaan. Vankilaopetuksen seminaarissa tämä koettiin todelliseksi ongelmaksi, joka pitää korjata pikimmiten. Pitäisi olla valtakunnallinen toimintamalli, joka ohjeistaa, miten tämä asia hoidetaan lapsen / nuoren edun mukaisesti.

- Kysymys huomioidaan jatkovalmistelussa.

Jos nuorten koulutus on tärkeä asia, miksi koulutuksesta leikataan rahoitusta jatkuvasti? Erityisesti ammatillinen koulutus on ollut maksumiehenä viime vuosina. Yhtä aikaa ammatillisella koulutuksella on velvoite vastaanottaa nuoria koulutukseen (oppivelvollisten osoittaminen) ja rahoitus sidotaan tuloksellisuuteen (suoritus- ja vaikuttavuusrahoitus). Ammatillinen koulutus on osa oppivelvollisuuskoulutusta, jolla on melko suuri tuloksellisuuteen perustuva rahoitus.

- Julkisen talouden tasapainotus on vaatinut toimia myös koulutussektorilla. Kuluvalle hallituskaudella pääpaino on ollut perusopetuksen vahvistamisessa, mikä on koulutusjärjestelmän kokonaisuuden kannalta perusteltua ja pidemmällä tähtäimellä tukee myös toista astetta ja korkeakoulutusta.

Onko mahdollista opiskella opintosetelillä työttömänä ollessa menettämättä työttömyysetuutta?

- Työnhakijana työvoimaviranomaisessa oleva työtön nuori voi opiskella työttömyysetuutta menettämättä sellaisia avoimia korkeakouluopintoja yliopistossa ja ammattikorkeakoulussa, joiden opintosuunnitelman mukainen kesto on yhdenjaksoisesti tai jaksotettuna enintään kolme kuukautta. Työttömyysturvalain mukaan 25 vuotta täyttänyt työnhakija voi lisäksi opiskella avoimia korkeakouluopintoja työttömyysturva-oikeutta menettämättä, jos opintojen muodostaman kokonaisuuden kesto tai opintojen jäljellä oleva kesto on yhdenjaksoisesti tai jaksotettuna enintään kuusi kuukautta.
- Työ- ja elinkeinoministeriö on valmistellut luonnoksen hallituksen esitykseksi eduskunnalle työnhakijan avointen korkeakouluopintojen aikaista työttömyysturva-oikeutta koskevaksi lainsäädännöksi. Luonnos on parhaillaan lausuttavana Lausuntopalvelu.fi:ssä: <https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/Participation?proposallid=a6a52df6-1985-451a-9ac6-2df4e182f8cd>
- Ehdotetussa laissa muutettaisiin työttömyysturvalakia siten, että 25 vuotta täyttäneellä työnhakijalla olisi mahdollisuus opiskella rajoituksetta avoimia korkeakouluopintoja työttömyysetuutta

menettämättä. Esityksen tavoitteena on helpottaa työttömien työnhakijoiden avointen yliopisto-opintojen ja avointen ammattikorkeakouluopintojen opiskelumahdollisuuksia sekä vähentää työttömyysetuuden saamisen edellytyksiin liittyvää hallinnollista taakkaa.

- On myös tärkeä huomata, että alle 25-vuotiaiden on työttömyysetuus saadakseen haettava vähintään kahteen hakukohteeseen. Opintosetelin saaminen edellyttää vähintään yhteen hakukohteeseen hakemista.

Nostoja ajankohtaisista koulutustason nostamisen toimenpiteistä

- Koulutustason nosto
- Yhden opiskeluoikeuden säännös
- Opintoseteli avoimeen korkeakouluopetukseen
- Sote-kaksoistutkinnot
- Ensikertalaiskiintiöt
- Harjoittelupaikat ammattikorkeakouluopiskelijoille

KOULUTUSTASON NOSTO

Miten hallitus nostaa korkeakoulutettujen osuutta?

- Suomen koulutustason nostaminen edellyttää korkeakoulujen aloituspaikkojen lisäämistä. Kuluvalle hallituskaudella korkeakoulujen aloituspaikkojen lisäämistä on rahoitettu opetus- ja kulttuuriministeriön yksittäisillä rahoituspäätöksillä tietyillä aloilla. Määrällisesti suurimmat lisäykset tehtiin keväällä 2024 ammattikorkeakoulujen sote-aloille ja yliopistojen varhaiskasvatukseen, jolloin paikkoja lisättiin yhteensä 1 886 vuosille 2024–2026. Lisäksi lääkärikoulutuksen ja eläinlääkärikoulutuksen aloituspaikkamääriä on lisätty erillisrahoituksella: Lääkärikoulutuksen aloittajamäärät nousevat yli 70 aloittajalla nykyisestä 755 aloittajan tasosta. Eläinlääkärien peruskoulutukseen tehdään viimeistään vuodesta 2026 lähtien vähintään 20 aloituspaikan pysyvä lisäys vuoden 2023 tasosta.
- Vuonna 2024 käydyissä korkeakoulujen sopimusneuvotteluissa opetus- ja kulttuuriministeriö sopi korkeakoulujen kanssa tutkintotavoitteet 50 % tavoitteen tavoiteuralle.
- Kevään 2025 kehysriihessä hallitus päätti lisätä korkeakoulujen aloituspaikkoja ja kohdentaa uudet aloituspaikat talouskasvua tukeviin tutkintoihin. Korkeakoulujen aloituspaikkoja lisätään kertaluonteisesti vuonna 2026 kasvutoimien rahoituksella sekä kehyksessä pysyvänä olevalla aloituspaikkarahoituksella yhteensä 1 130 aloituspaikalla.
- Hallitus on myös käynnistänyt muita toimia koulutustason nostamiseksi ja korkeakoulutuksen opintopolkujen sujuvoittamiseksi. Tällaisia ovat
 - Eduskunnan käsittelyssä oleva yhden opiskeluoikeuden säännös
 - Eduskunnan käsittelyssä oleva sosiaali- ja terveysalojen nk. kaksoistutkintojen kehittäminen
 - Opiskelijoiden joustavien siirtymien ja korkeakoulujen opetusyhteistyön lisääminen, tähän liittyen opetus- ja kulttuuriministeriö rahoittaa parhaillaan yliopistojen siirtohakumenettelyjen kehittämiseen tähtäävää hanketta
 - Meidän on myös parannettava jatkuvan oppimisen mahdollisuuksia. Pienten osaamiskokonaisuuksien pilottien kokemukset ovat parhaillaan tarkasteltavana.
 - Myös valmisteltavana olevan avoimen korkeakouluopetuksen opintosetelikokeilun tavoitteena on tukea ja nopeuttaa nuorten siirtymää korkeakoulutukseen, mahdollistamalla maksuton tutustuminen korkeakoulujen eri koulutusaloihin ja vähentämällä siten nuorten kokemaa jatko-opintoihin siirtymiseen ja koulutusalan valintaan liittyvää kuormitusta.

- Ministeriö valmistelee lisäksi hallituksen esitystä, joka mahdollistaisi korkeakoulututkinnon suorittamisen maksullisena avoimena korkeakouluopetuksena.
- Tavoitteena on edelleen myös saada kohdennettua aloituspaikat niille, jotka korkeakoulutukseen eivät vielä ole lainkaan päässeet. Jo käytössä olevista keinoista merkittävin tapa ehkäistä useampien opiskeluoikeuksien kertymistä samoille opiskelijoille ovat ensikertalaiskiintiöt. Mitä suurempia ensikertalaiskiintiöt ovat, sitä vähemmän opiskelupaikkoja saavat ne, joilla jo on tutkinto tai tutkintoon johtava opiskeluoikeus. Ensikertaisia opiskelijoita koskeva rahoitustekijä on sisällytetty yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen rahoitusmalleihin 1.1.2025 lukien. Ensikertaisten opiskelijoiden määrän kasvattamisesta opetus- ja kulttuuriministeriö käy korkeakoulujen kanssa edelleen vuoropuhelua. Kiintiöiden suurentamista rajoittaa kuitenkin korkeakoulujen lakisääteinen velvollisuus turvata asianmukainen mahdollisuus päästä koulutukseen myös korkeakoulututkinnon suorittaneille ja opiskelupaikan vastaanottaneille. Korkeakoulujen tulee huolehtia myös siitä, että eri hakijaryhmiin kuuluvien mahdollisuudet opiskelupaikan saamiseen eivät muodostu hakijoiden yhdenvertaisuuden kannalta kohtuuttoman erilaisiksi.

YHDEN OPISKELUOIKEUDEN SÄÄNNÖS

Lisääkö muutos ensi kertaa korkeakoulutukseen hakevien kuormitusta ja epävarmuutta?

- Esityksen tarkoituksena on parantaa ensikertalaisten asemaa. Ainoastaan sellaisessa tapauksessa, että nuori on jo päättänyt haluavansa suorittaa useamman korkeakoulututkinnon, joutuu hän nykyistä enemmän harkitsemaan mihin hakeutuu ensin. Useampia tutkintoja on silti jatkossakin mahdollista suorittaa peräkkäin. Muutoksesta on viestittävä selkeästi.

Eikö yhden opiskelupaikan säännös ole jo olemassa?

- Kyllä, tämä on kuitenkin eri asia kuin nyt esitettävät säännökset. Voimassa olevan yliopistolain ja ammattikorkeakoululain mukaan hakija saa ottaa vastaan vain yhden korkeakoulututkintoon johtavan opiskelupaikan samana lukukautena alkavasta koulutuksesta (ns. yhden opiskelupaikan säännös). Rajoituksen tarkoituksena on osaltaan turvata tutkintoon johtava opiskelupaikka mahdollisimman monelle hakijalle. Peräkkäisinä lukukausina on kuitenkin ollut mahdollista ottaa paikka vastaan. Nyt esitämme, että tällaisessa tapauksessa aiempi opiskeluoikeus samalla päättyisi.

Eikö tämä haittaa niitä lahjakkaita opiskelijoita, jotka aidosti pystyisivät opiskelemaan kahta tutkintoa yhtä aikaa?

- Tällaisia opiskelijoita on opintosuoritustietojen perusteella vähän. Usein korkeakoulut mahdollistavat erityisen aktiivisille myös tavallista nopeamman tutkinnon suorittamisen, jonka jälkeen voi halutessaan hakeutua uuteen tutkintokoulutukseen. Kaikille on myös mahdollista tutkinto-opiskelun aikana opiskella muuta kuin omaa alaa hyödyntämällä sivuaineoikeuksia sekä korkeakoulujen välistä ristiinopiskelua ja avointa korkeakouluopetusta.

Työelämässä tarvitaan myös monipuolista, eri alojen osaamista omaavia ihmisiä. Eikö tämä estä tällaisen osaamisen hankkimista?

- Esitys ei estä useamman tutkinnon peräkkäistä suorittamista. Uuden tutkinnon suorittaminen ei kuitenkaan aina ole lainkaan välttämätöntä, ja osaamisen laajentamiselle ja syventämiselle on myös muita mahdollisuuksia. Esimerkiksi avoin korkeakouluopetus antaa tähän paljon mahdollisuuksia, ja suuri osa osaamisen kehittämisestä tapahtuu työn ohessa työnantajan tuella henkilöstökoulutuksessa.

Kuinka paljon esitys parantaisi ensikertalaisten asemaa?

- Arviointiin liittyy epävarmuutta, mutta arviona on, että muutos voisi lisätä noin 1 500 paikkaa ensikertalaisille hakijoille. Vailla opiskelupaikkaa olevien mahdollisuuksiin saada opiskelupaikka vaikuttaa merkittävästi ensikertalaisuuskiintiöiden koko. Jos kiintiöt ovat nykyisellä tasolla tai pienempiä, olisi ehdotettujen säännösten vaikutus todennäköisesti suurempi, ja päinvastoin. Vuonna 2024 paikan vastaan ottaneista noin neljännes oli ei-ensikertalaisia.

Miten hakija tietää mitä opiskeluoikeuksia päätyisi, miten käytännössä toteutetaan opiskeluoikeuden päättäminen?

- Opetushallituksen ylläpitämään Opintopolku.fi-palveluun on toteutettava joitain muutoksia. Opiskelupaikkaa vastaanottaessaan hakija saa tiedon siitä, mitkä hakijan opiskeluoikeudet päättyvät hänen ottaessa vastaan uuden opiskeluoikeuden. Tämän tiedon perusteella opiskelija voi harkita ottaako paikan vastaan.
- korkeakouluille toteutetaan mahdollisuus saada ajantasaiset tiedot päättyvistä opiskeluoikeuksista. Tämän jälkeen korkeakoulu tekee opiskeluoikeuden päättymistä koskevat muutokset opiskelijarekisteriin.

Lakeihin ehdotetaan lisättäväksi säännökset opiskeluoikeuden päättymisestä myös, kun opiskelija valmistuu tai luopuu opiskeluoikeudestaan. Mitä tämä tarkoittaa?

- Sääntely perustuisi vakiintuneisiin korkeakoulujen käytäntöihin. Korkeakoulut päättäisivät jatkossakin sekä valmistumiseen että opiskeluoikeudesta luopumiseen liittyvistä menettelyistä

Esityksen mukaan menettää saman ja alemman tasoiset opiskeluoikeudet? Miksi myös ne opiskeluoikeudet, jotka koskevat sekä alemmaa että ylempää korkeakoulututkintoa päättyisivät?

- Koska opiskeluoikeudet on myönnetty yhdessä, eikä ylempää korkeakoulututkintoa voi suorittaa ilman alemman korkeakoulututkinnon suorittamista. Sen sijaan ne opiskeluoikeudet, jotka johtavat pelkästään ylempään korkeakoulututkintoon tai ylempään ammattikorkeakoulututkintoon, eivät päättyisi. Lisäksi, jos opiskelijalle on aiemmin myönnetty opiskeluoikeus sekä alemmaan että ylempään korkeakoulututkintoon ja opiskelija on suorittanut jo alemman korkeakoulututkinnon, hänen ylempään korkeakoulututkintoon johtava opiskeluoikeutensa ei päättyisi.

OPINTOSETELI AVOIMEEN KORKEAKOULUOPETUKSEEN

Mistä ja miten nuoret saavat sen opintosetelin?

- Nuoret saavat opintosetelietuuden käyttöönsä samasta paikasta josta löytävät myös avoimen korkeakouluopetuksen tarjonnan, eli opin.fi-palvelusta. Ja kun he löytävät kiinnostavat opintojakson, he voivat käyttää etuuden ilmoittautuessaan siihen.

Miksi pitää hakea opintosetelin saadakseen, eikö tämä johda siihen, että nuori hakee tarkoituksella opiskelupaikkaa, jota ei voi saada?

- Kyllä, näin voi käydä. Haluamme kuitenkin kannustaa heti hakemaan ja uskomme, että useimmilla on aito halu ja toive saada pian opiskelupaikka. On myös hyvä, että toiselta asteelta valmistuvat joka tapauksessa heti tutustuvat hakuihin. Joku jopa saattaa jo löytää kiinnostavan hakukohteen, jota ei ollut aiemmin tullut ajatelleeksi.

Ajankohta, jolloin opintosetelin saadakseen on haettava korkeakouluun vaikuttaa vaikeaselkoiselta, tietävätkö nuoret varmasti milloin tulee hakea, jotta on opintoseteliin oikeutettu?

- Lain muotoon tämä velvoite oli toisiaan hieman hankala muotoilla. Sisältö on kuitenkin yksiselitteinen ja tulemme tästä selkeästi ja sopivina ajankohtina viestimään. Viime joulukuussa tai tänä keväänä valmistuvien tulee hakea viimeistään kevään 2027 yhteishaussa, mutta toivottavasti hakevat jo tänä vuonna.

Miksi opintosetelin saavat myös ne, jotka olisivat opiskelupaikan saaneet mutta eivät ota sitä vastaan?

- Opintosetelietuudella kannustamme nuoria hakemaan korkeakoulutukseen. Emme kuitenkaan halua painostaa siihen, että nuori ottaisi vastaan paikan, jonka sopivuutta itselleen hän päätöksentekohetkellä vahvasti epäilee. Seuraavilta sijoilta voi hyvin olla tulossa hakija, joka mielellään paikan ottaa. (On myös niin, että hakija ei saa mitään varsinaista etua siitä, että hän epämieluisan paikan ottaisi, opintoseteliä hän ei tässäkään tapauksessa saisi).

SOTE-KAKSOISTUTKINNOT

Miksi kättilökoulutuksesta ei tehdä YAMK tutkintoa?

- Kättilöiden kouluttaminen YAMK-tutkinnossa edellyttäisi kättilökoulutuksen sisältöjen muuttamista. Esitetystä uudistuksesta koulutuksen sisältöä ei ole tarpeen muuttaa.
- YAMK-tutkinnoille on säädetty edellytyksiä, kuten valmiudet tieteellisten jatkotutkintojen suorittamiseen. Näiden lisääminen kättilökoulutukseen pidentäisi koulutuksen pituutta.
- YAMK-tutkintoon hakeutuminen edellyttää 2 vuoden työkokemusta. Koulutuspolku pidentyisi myös siltä osin.
- Mikäli näin merkittävä YAMK-tutkinnon muutos tehtäisiin, se tulisi tehdä YAMK-tutkintojen kokonaisuuden uudelleenarvioinnin yhteydessä, ei vain yksittäisen tutkinnon osalta.

Miksi kättilön koulutuspolun kesto pitenee?

- EU:n ammattipätevyysdirektiivi edellyttää, että kättilön koulutus suoritetaan vasta sairaanhoitajatutkinnon suorittamisen jälkeen. Kättilökoulutuksen kesto on 1,5 vuotta. Sairanhoitajatutkinnon kesto on Suomessa 3,5 vuotta. Suomalaista laadukasta sairaanhoitajatutkintoa ei ole haluttu lyhentää EU:n sallimaan minimikeston. Näiden tekijöiden vuoksi kättilöksi kouluttautuminen kestää 5 vuotta.

Jos lainsäädäntö on jo nyt direktiivin kannalta tulkinnanvarainen, eikö uusi kättilökoulutus voisi olla direktiivin vastainen ja lyhyempi?

- Nyt kun koulutusta uudistetaan, siihen kohdistuu uudelleen EU:n taholta arviointeja. Näistä ei ole mahdollista selviytyä hyväksytysti, jos uudet säännökset eivät ole direktiivin mukaisia.

Voivatko kättilöt jatkossa liikkua EU-alueella vasta saatuaan vuoden työkokemusta?

- Automaattisen tunnustamisen piiriin pääseminen edellyttää vuoden työkokemusta koulutuksen suorittamisen jälkeen. Kättilöt, jotka haluavat siirtyä EU-alueelle välittömästi valmistumisen jälkeen, voivat tehdä niin yleisen tunnustamisjärjestelmän puitteissa. Uudistus ei siis estä työskentelyä EU-alueella heti valmistumisen jälkeen. (Automaattisessa tunnustamisjärjestelmässä koulutukset ja niihin liittyvät ammattiosaamiset on harmonisoitu etukäteen, minkä vuoksi tunnustaminen on automaattista. Yleisessä tunnustamisjärjestelmässä henkilön koulutuksen ja osaamisen taso arvioidaan ja häneltä saatetaan edellyttää toimenpiteitä saadakseen osaamisensa tason

jäsenvaltion vaatimalle tasolle, esim. työskentelyä epäpätevänä tietyn ajan. Suomalaisen kättilökoulutuksen laadukkuus tunnetaan EU-alueella.)

Terveydenhoitajat

Miksi aiempi arvostusta tuonut kahden tutkinnon suorittamisen malli poistetaan?

- Terveydenhoitajat ovat aiemmin saaneet suoritetuksi kaksi ammattikorkeakoulututkintoa suorittamalla yhden koulutusohjelman. Ehdotettu malli huomioi paremmin suoritettujen opintojen määrän. Terveydenhoitajien ammattia ja osaamista arvostetaan jatkossakin.

Opintotuki ja opintolainahyvitys

Heikkeneekö oikeus opintotukeen ja opintolainahyvitykseen, jos koulutukset eivät enää ole tutkintoja?

- Ei heikkene. Opintotukilain opintolainahyvitystä koskevat osiot soveltuvat tällä hetkellä vain tutkintomuotoiseen koulutukseen. Siksi myös opintotukilakia muutetaan. Oikeus opintotukeen ja opintolainahyvitykseen säädetään ensihoitaja-, kättilö- ja terveydenhoitajakoulutusta suorittaville tutkintokoulutusta vastaavaksi.

ENSIKERTALAISKIINTIÖT

Ensikertalaisuuskiintiöt puhuttavat ja on mm. esitetty, että pitäisi olla jonkinlainen jousto tai harkinta-aika ensimmäisen vuoden ajan menettämättä ensikertalaisasemaansa, miten näette kiintiöiden merkityksen?

- Ensinnäkin on todettava, että toisin kuin julkisesta keskustelusta voisi ajatella, ei ensikertalaisten osuus paikan vastaanottaneista ole merkittävästi kasvanut. Osuus on itse asiassa pienempi kuin vuonna 2019. Vuonna 2025 enemmän kuin neljänneksellä paikan vastaanottaneista oli jo aiempi tutkinto tai opiskelupaikka. Uudestaan korkeakouluopinnot aloittaneita oli 17 000 Suomen kansalaista.
- Ensikertalaiskiintiöille onkin edelleen tarvetta. Meillä on joka vuosi korkeakoulupaikkoja hakevien jono, eivätkä kaikki jonossa olijat opiskelupaikkaa saa. Niin kuin edellä totesin, jonoon tulee joka vuosi uudestaan niitä, joilla jo on aiempi tutkinto tai opiskelupaikka. Monet heistä myös ohittavat jonossa hakijoita, jotka eivät vielä ole lainkaan korkeakoulun tutkinto-ohjelmiin päässeet. Kiintiöissä on kyse pyrkimyksestä antaa etua viimeksi mainituille. Mahdolliset joustot tai harkinta-ajat vesittäisivät tämän edun, joka ei vielä mielestäni ole lähellä kohtuutonta.
- Ensikertalaisten opiskelijoiden määrän kasvattamisesta opetus- ja kulttuuriministeriö käykin korkeakoulujen kanssa edelleen vuoropuhelua. Kiintiöiden suurentamista rajoittaa kuitenkin korkeakoulujen lakisääteinen velvollisuus turvata asianmukainen mahdollisuus päästä koulutukseen myös korkeakoulututkinnon suorittaneille ja opiskelupaikan vastaanottaneille. Korkeakoulujen tulee huolehtia myös siitä, että eri hakijaryhmiin kuuluvien mahdollisuudet opiskelupaikan saamiseen eivät muodostu hakijoiden yhdenvertaisuuden kannalta kohtuuttoman erilaisiksi.

HARJOITTELUPAIKAT AMMATTIKORKEAKOULUOPISKELIJOILLE

Puute harjoittelupaikoista on noussut esiin, miten hallitus aikoo toimia asian ratkaisemiseksi?

- Harjoittelupaikkojen saatavuuden turvaaminen on erittäin tärkeää. Korkeakoulut ovat tuoneet esiin harjoittelupaikkojen puutteen myös opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa käydyissä vuosia 2025-2028 koskeissa sopimusneuvotteluissa.
- Sosiaali- ja terveysalan korkeakoulututkintoihin sisältyy harjoittelua, joka on lain nojalla pakollinen. Harjoittelupaikkojen saatavuus on keskeinen edellytys laadukkaan ja työelämän tarpeisiin vastaavan sosiaali- ja terveysalan korkeakoulututkintoon johtavan koulutuksen järjestämiseksi. Ilman harjoittelua nuoret eivät saa tutkintoa eikä sote-järjestelmä saa ammattilaisia.
- Sosiaali-, terveys- ja pelastusalan henkilöstön riittävyyden ja saatavuuden turvaamiseksi on käynnistetty Hyvän työn ohjelma (2024–2027). Opetus- ja kulttuuriministeriö on vastannut sosiaali- ja terveysalan osaajatarpeisiin lisäämällä keskeisten ammattiryhmien koulutusta korkeakouluissa. Koulutusmäärien nostamisesta ei saada täysimääräistä hyötyä, elleivät työpaikat tarjoa harjoittelupaikkoja.
- Hyvinvointialueiden taloustilanne ja useilla hyvinvointialueilla hoitohenkilöstön irtisanomiset ovat entisestään vaikeuttaneet harjoittelupaikkojen saatavuutta. Meidän täytyy kuitenkin toimia yhdessä sosiaali- ja terveysministeriön, hyvinvointialueiden ja yksityisten sote-palvelujen tuottajien kanssa harjoittelupaikkojen turvaamiseksi. Harjoittelu tulee nähdä investointina, ei kuluna. Aionkin järjestää pyöreän pöydän keskustelun keskeisille vastuutahoille harjoittelupaikkojen saatavuuden turvaamiseksi.